

Ali grozi narečjem izumrtje?

Številna narečja v različnih regijah izginjajo, zato je eden od ciljev, ki so si jih zadali jezikoslovci, upočasnitev tega procesa. V tem smislu pripravlja tudi Komisija za raziskovanje narečij pri Bavarski akademiji znanosti v Münchnu slovar bavarskega narečja. [Več na strani 1](#)

Alpe se dušijo v smogu

Posamezni predeli alpskega prostora so izpostavljeni velikim obremenitvam zaradi onesnaženosti zraka, še zlasti pa to velja za aglomeracijska območja in območja vzdolž tranzitnih osi, kjer je promet najgostejši. [Več na strani 2](#)

Ren–reka, ki živi: kampanja za naklonjenost Alpskemu Renu

Pet okoljevarstvenih organizacij iz treh držav bo mednarodno leto celinskih voda 2003 izkoristilo kot povod, da bodo s projektom „Ren – reka, ki živi“ sprožili zanimanje javnosti za Alpski Ren: cilj projekta je namreč približati reko kot življenjski prostor ter pomembno povezavo med kulturami in državami v Renski dolini. [Več na strani 3](#)

Ali grozi narečjem izumrtje?

Številna narečja v različnih regijah izginjajo, zato je eden od ciljev, ki so si jih zadali jezikoslovci, upočasnitev tega procesa. V tem smislu pripravlja tudi Komisija za raziskovanje narečij pri Bavarski akademiji znanosti v Münchnu slovar bavarskega narečja.

Želja Akademije je, da bi na Bavarskem „zven“ južnonemškega narečja obvladalo čim večje število ljudi, saj bi to pripomoglo ohraniti njegove posebnosti. Predstavniki Akademije so mnenja, da zven jezika ostaja drugačen tudi takrat, ko se ne uporabljajo narečni izrazi. Prvi zvezek slovarja, ki obsega gesla od A do Bazi, je Akademija izdala letos pri založbi Oldenbourg. Če bodo jezikoslovci pri sestavi slovarja nadaljevali z enako hitrostjo in natančnostjo, bodo za dokončanje celotnega Slovarja bavarskega narečja potrebovali šestdeset let.

Narečja, ki se govorijo v avstrijski zvezni deželi Vorarlberg, preučujeta Vorarlberška deželna knjižnica in založba Wolfgang Neugebauer. Doslej so že izšli pregledni zvezek različnih narečij iz omenjene regije ter zvezka „Vorderwald“ in „Nördliches Oberland“. V publikaciji so objavljeni zapisi intervjujev v narečju, ki so bili posneti na magnetofonski trak in opremljeni s podnapisi v visoki nemščini, priložena je tudi zgoščenka s primeri v posameznih narečjih. Sledil naj bi izid nadaljnjih desetih zvezkov, kar naj bi zagotovilo celovit pregled vorarlberških narečij. Viri: Süddeutsche Zeitung 09. 01. 2003, regionalna tiskovna služba Vorarlberg z dne 13. 01. 2003

Švica bo morala v večji meri spodbujati uporabo manjšinskih jezikov

Svet Evrope je Švici priporočil sprejem konkretnih ukrepov, na podlagi katerih bi se izboljšal položaj obeh manjšinskih jezikov, tj. retoromanščine in italijanščine. V primeru retoromanščine bo treba opredeliti in izdati ustrezne zakonske osnove, v kantonu Graubünden pa odpraviti ovire za uporabo retoromanskega in italijanskega jezika v postopkih pred sodnimi organi. Poleg tega so predvideni tudi ustrezni ukrepi na področju izobraževanja, uprave, medijev in kulture. Priporočila je Svet Evrope izdal ob predstavitvi zadnjega poročila Švice o izvajanju Evropske listine o regionalnih in manjšinskih jezikih. Vir: Urad za kulturo, Graubünden, 16. 1. 2003; poročilo na spletnem naslovu: <http://www.bak.admin.ch> (de/fr/it/roman.), besedilo Listine na spletnem naslovu: <http://www.coe.int/local> (de/fr/it/en)

Vsebina

Ali grozi narečjem izumrtje?

[1](#)

Švica bo morala v večji meri spodbujati uporabo manjšinskih jezikov

[1](#)

Alpe se dušijo v smogu

[2](#)

Polemika zaradi tovornjakov v alpskem tranzitnem prometu

[2](#)

Za več varnosti v predorih ..

[2](#)

Ren – reka, ki živi: kampanja za naklonjenost Alpskemu Renu.....

[3](#)

Avstrija: projekti v znamenju mednarodnega leta celinskih voda 2003.....

[3](#)

Švica želi zakonsko urediti zavarovana območja večjega obsega.....

[3](#)

Oskrba z osnovnimi storitvami dosega v Švici visok standard.....

[3](#)

O tem in onem

[4](#)

Prireditve

[4](#)

V mednarodnem letu celinskih voda 2003, kot ga je razglasila Generalna skupščina Združenih narodov, bodo vsi prispevki, ki obravnavajo to temo, označeni s posebnim uradnim znakom.

Alpe se dušijo v smogu

Posamezni predeli alpskega prostora so izpostavljeni velikim obremenitvam zaradi onesnaženosti zraka, še zlasti pa to velja za aglomeracijska območja in območja vzdolž tranzitnih osi, kjer je promet najgostejši. Da bi prebivalce zaščitili pred škodljivimi vplivi na njihovo zdravje, so pretekli konec tedna v nekaterih severnoitalijanskih mestih in deželah razglasili prepoved vožnje z motornimi vozili. V celoti je prepoved za promet veljala na območju mest Milano, Bergamo, Brescia, Como, Pavia in Varese. Pristojni so prebivalce prizadetih območij pozvali, naj se vožnji z avtomobilom odpovedo tudi v prihodnjih dneh. Tudi deželne okoljske agencije so razglasile alarm, posledica tega pa je bil poziv, ki so ga deželne vlade naslovile na prebivalce mest Bolzano/Bozen, Merano/Meran in Brixen/Bressansone, naj namesto zasebnih vozil uporabljajo raje javna prevozna sredstva.

V tem trenutku pospešuje vedno večjo onesnaženost zraka več dejavnikov: povečan obseg prometa v času po božičnih počitnicah, brezvetrje, pojav inverzije. V naslednjih dneh lahko računamo z vse večjim vplivom visokega zračnega pritiska, kakovost zraka tako ostaja še naprej zaskrbljujoča.

Raziskava, ki so jo opravili v podjetju Ökoscience, je dokazala obstoj povezave med onesnaženjem zraka v alpskih dolinah in prometom tovornih vozil ter jo številčno opredelila.

Viri: Tiskovna služba avtonomne dežele Južna Tirolska, 16. 1. 2003; Die Südschweiz, 20. 1. 2003; raziskava je objavljena na spletnem naslovu: <http://www.alpeninitiative.ch/d/fa-b0-d.html> (de)

Polemika zaradi tovornjakov v alpskem tranzitnem prometu

V torek, 21. januarja 2003, je prometni odbor Evropskega parlamenta z veliko večino sprejel poročilo, katerega posledica bi lahko bila ukinitve ureditve ekotočk, kar bi pomenilo prosto pot za večino tovornih vozil, ki bi potovala skozi Avstrijo. Od leta 2004 bi omejitve v tranzitnem prometu veljale samo še za tovorna vozila razredov 0, 1 in 2, ne pa tudi za sodobnejša tovorna vozila razredov 3 in 4. Po zasedanju Evropskega parlamenta je poročilo ponovno obravnaval Svet prometnih ministrov. Strokovnjaki dvomijo, da bi do sporazumne rešitve prišlo še v tem letu. Tranzitna pogodba, ki vsebuje ureditev področja ekotočk, bo prenehala veljati konec 2003.

Švicarska okoljevarstvena organizacija Alpska pobuda je švicarsko vlado pozvala, naj tovorna vozila, ki sodijo v razred izpušnih plinov Euro 0, izključi iz tranzitnega prometa čez švicarsko državno ozemlje. Ta vozila starejšega letnika imajo namreč sorazmerno visoko raven emisije izpušnih plinov. Prevoz vozil razreda Euro 0 ni več dovoljen skozi Montblanški predor in predor Fréjus, taka prepoved pa je predvidena tudi za novo ureditev tranzitnega prometa v Avstriji, o kateri trenutno še teče razprava. Alpska pobuda vidi nevarnost, da se bodo vozila razreda Euro 0 tej ureditvi izognila „prek“ Švice.

Nova raziskava, ki so jo opravili na tehniški univerzi v avstrijskem Gradcu, je pokazala, da so emisije dušikovega oksida in delčkov saj pri sodobnejši kategoriji vozil Euro 2 zaradi manjše porabe goriva večje kot pri kategoriji tovornih vozil Euro 1. Za razliko od dosedanjih testov so bile raziskave opravljene na cesti. Kategorije izpušnih plinov Euro tvorijo izhodiščno osnovo za povišanje takse za težki tovorni promet glede na nosilnost (LSVA), ki velja v Švici. Lastniki sodobnejših tovornih vozil že danes plačujejo 30 % nižje pristojbine LSVA. Zahteve po prilagoditvi tarif za LSVA postajajo torej vse glasnejše. Tudi o prizadevanjih Švice za zmanjšanje emisij dušikovega oksida ter za upoštevanje mejnih vrednosti koncentracij za ozon bo treba znova premisliti.

Viri: Salzburger Nachrichten, 22. 1. 2003; Alpska pobuda, 18. 1. 2003; NZZ, 19. 1. 2003

Za več varnosti v predorih

Evropska komisija je članicam predlagala sprejem usklajenih predpisov, s katerimi bi bilo mogoče zagotoviti več varnosti v cestnih predorih. Gre za več kot 500 predorov, ki se že uporabljajo v cestnem prometu oz. jih gradijo ali pa njihovo gradnjo šele načrtujejo. V večini držav bodo morali sedanje razmere v predorih novim standardom prilagoditi v roku desetih let po uveljavitvi direktive, v polovici od teh predorov pa že v šestih letih. Direktiva vsebuje predpise za institucije, ki so pristojne za varnost v predorih, in tehnične določbe za infrastrukturo ter obratovanje predorov, prometne predpise in obveščanje uporabnikov. Tako je, recimo, predpisana širina predorov in potek poti za reševanje. 15. januarja sta italijanski in francoski prometni minister napovedala, da bo režim enosmernega prometa, ki je doslej veljal za tovorni promet v Montblanškem predoru, razveljavljen najkasneje do 1. marca letos. Njuno odločitev sta zaradi nezadostnih varnostnih ukrepov in visokih obremenitev naravnega okolja ostro kritizirali okoljevarstveni organizaciji Alpska pobuda iz Švice ter Legambiente iz Italije. Švicarski prometni klub (VCS) pa je javnost posvaril pred novo katastrofo v Gotthardskem predoru, kjer je število tovornjakov ponovno doseglo stanje pred hudo nesrečo, ki se je zgodila oktobra 2001.

Viri: http://europa.eu.int/comm/transport/themes/land/english/lt_7_en.html (de/en/fr) 16. 1. 2003; spletna stran Alpske pobude: <http://www.alpeninitiative.ch> (de/en/fr/it) z dne 15. 1. 2003; spletna stran VCS z dne 16. 1. 2003 <http://www.vcs-ate.ch> (de/fr)

Smog v gorskem svetu

© Bernhard Mühr, Karlsruher Wolkenatlas
<http://www.wolkenatlas.de>

Ren – reka, ki živi: kampanja za naklonjenost Alpskemu Renu

Pet okoljevarstvenih organizacij iz treh držav bo mednarodno leto celinskih voda 2003 izkoristilo kot povod, da bodo s projektom „Ren – reka, ki živi“ sprožili zanimanje javnosti za Alpski Ren: cilj projekta je namreč približati reko kot življenjski prostor ter pomembno povezavo med kulturami in državami v Renski dolini.

V ta namen urejena spletna stran in vsestranski koledar prireditev sta vabilo vsem zainteresiranim, da se seznani z razvojem Alpskega Rena in ga pri tem poskusijo tudi aktivno doživeti. Od 23. do 27. junija 2003 bo organiziran pohodniški izlet vzdolž reke iz švicarskega Chura v Bregenz na avstrijski strani. Druge ključne teme, ki bodo predstavljene na ekskurzijah, dnevih doživljanja narave in otroških taborih, so problematika rastlinskega in živalskega sveta ter vodogradenj.

Nosilci projekta - WWF Graubünden/St. Gallen/Appenzell (Švica), Pro Natura St. Gallen/Appenzell (Švica), Lihtenštajnska družba za varstvo okolja in Zveza za varstvo narave Vorarlberg (Avstrija) – želijo tako opozoriti na nujnost ukrepov za izvedbo renaturacije reke, ki jih trenutno izvajajo na podlagi zasnove za razvoj Alpskega Rena. Nadaljnje informacije na spletnem naslovu: <http://www.lebendigerrhein.org> (de)

Avstrija: projekti v znamenju mednarodnega leta celinskih voda 2003

Ob mednarodnem letu celinskih vodah, kot je letošnje leto razglasila OZN, bodo v Avstriji potekali številni projekti. Avstrijski zavod za državne gozdove Österreichische Bundesforste bo pričel izvajati projekt z naslovom „200 km naravnih brežin“, v okviru katerega bo pripravil zasnove trajnostnega upravljanja z jezeri na območju svojih gozdov. Drug projekt je renaturacija popolnoma uravnanega potoka Toplitzbach na avstrijskem Štajerskem. Zaradi večje ozaveščenosti javnosti bo zavod Österreichische Bundesforste skupaj z avstrijsko radiotelevizijo pripravil oddajo, v kateri bo v središču zanimanja voda. Prikazane bodo lepote avstrijskih vodotokov – od gorskih potokov in jezer pa vse do ledenih jam na Dachsteinskem pogorju.

V mednarodnem letu celinskih voda bodo aktivno sodelovale tudi zvezne dežele. Tako se bodo v Vorarlbergu v svojih projektih osredotočili zlasti na prikaz pomena vodnega bogastva za deželo in prizadevanja za ohranitev tega bogastva prihodnjim generacijam. Na Koroškem se bodo z vodo kot osrednjo temo intenzivno ukvarjali v okviru razstave na območju od Velikega Kleka (Grossglocknerja) do Millstättskega jezera vse do leta 2006. Med drugim so predvideni naslednji projekti: vodna šola, vodni bar in revitalizacija stare gorske poti.

Viri: Tiskovna služba dežele Koroška, 17. 12. 2002; Tiskovna služba dežele Vorarlberg, 21. 1. 2003; spletni naslov: <http://www.bundesforste.at> (de/en) 15. 1. 2003

Švica želi zakonsko urediti zavarovana območja večjega obsega

Švica želi pripraviti enotno zakonsko regulativo za zavarovana območja večjega obsega, zato bo v ta namen dopolnila obstoječi Zvezni zakon o varstvu narave in dediščine. Vodilne švicarske okoljevarstvene organizacije osnutek zakona na splošno sicer podpirajo, vendar pa so glede nekaterih vprašanj predložile svoje predloge amandmajev.

Izhodiščna točka za spremembo zakona je ugotovitev, da je vedno več predelov v državi, kjer želijo urediti zavarovana območja in njihovo rabo v turistične namene. Od leta 1914 do danes je bil ustanovljen le Švicarski narodni park v kantonu Graubünden, pobuda za ustanovitev novih parkov pa mora izhajati iz lokalnih skupnosti.

Nova ureditev predvideva tri tipe parkov: krajinski park s površino, večjo od 100 km², narodni park (osrednji varstveni pas obsega 50-100 km²) in naravni park s površino, večjo od 6 km² v bližini aglomeracij. Posamezni tipi parkov se med seboj razlikujejo tudi po načinu omejevanja rabe. Narodni in naravni parki sestojijo iz osrednjega pasu in obrobne oz. prehodne pasu. V osrednjih pasovih posegi v naravno okolje niso dovoljeni - naravi je tu zagotovljen nemoten razvoj. V obrobni oz. prehodni pasu ter v krajinskih parkih pa je trajnostna raba naravnih virov dovoljena (kmetijstvo, planšarstvo, gozdarstvo, lov in ribolov).

Osnutek zakona je objavljen na naslednjih spletnih naslovih: <http://www.umwelt-schweiz.ch/imperia/md/content/buwalcontent/folder/02-08-21nhg/2.pdf> (de)

Oskrba z osnovnimi storitvami dosega v Švici visok standard

Osnovna oskrba z električno energijo, poštnimi in telekomunikacijskimi storitvami ter storitvami javnega prometa dosega v Švici v glavnem tako raven, kot je značilna za druge evropske države. V primerjavi z Evropo je tako raven oskrbe švicarskega prebivalstva z osnovnimi storitvami na visoki ravni, obenem pa kot v drugih evropskih državah ni povsod enotna, ugotavlja raziskava o ureditvi osnovne oskrbe v izbranih evropskih državah, ki je bila opravljena po naročilu švicarske države. Med drugimi je bila opravljena analiza naslednjih držav: Avstrija, Francija, Italija in Nemčija. Vir in nadaljnje informacije na spletni strani Zveznega urada za prostorski razvoj (ARE): <http://www.aren.admin.ch/aren/de/medien/mitteilungen/01778/index.html> (de) z dne 10. 1. 2003

O tem in onem

Nasprotniki prometa v Franciji pred sodiščem

Bruno Rebelle, direktor Greenpeace-Francija, in Eric Lanoé, predsednik okoljevarstvene organizacije Réagir, sta morala v ponedeljek, 20. januarja, v francoskem kraju Albertville stopiti pred tamkajšnje sodišče. To ju je namreč obtožilo, da sta se oktobra 2001- kot tisoč drugih, ki so prišli iz različnih držav - udeležila zapore prometa na mauriennski avtocesti. Zapore so se okoljevarstveniki udeležili kot zasebniki. Sodba bo razglašena 10. februarja. Evropsko sodišče je julija 2002 z utemeljitvijo, da ima temeljna pravica do svobode zbiranja prednost pred svobodo pretoka blaga, zavrnilo tožbo, ki jo je vložilo neko nemško prevozno podjetje zoper zapore brennerske avtoceste.

Vir: spletna stran Greenpeace-Francija http://www.greenpeace.org/france_fr (fr) z dne 20. 1. 2003

Predstavili so karto nemških vodotokov

Pred kratkim so v Nemčiji javnosti predstavili prvo karto z ocenami kakovosti površinskih vodotokov v skupni dolžini 33.000 kilometrov. Karta daje pregled nad posegi v strukturo vodotokov (jezovi, regulacije rek, pregrade itd.). Gre za spremembe, ki pomenijo osiromašenje biotske raznovrstnosti vodotokov in obrežij. Okrog 20 odstotkov nemških rek in potokov je do določene meje uspelo ohraniti sonaravno podobo, pri čemer pa so to večinoma vodotoki v manj poseljenih območjih. Kot izhaja iz publikacije "Zadnje sonaravne alpske reke", ki jo je izdala CIPRA-International, pa je nasprotno na območju Alp le še deset odstotkov tekočih voda, ki jih lahko označimo za sonaravne.

Vir: Zvezno ministrstvo za okolje ZRN <http://www.bmu.de> (de) z dne 16. 01. 2003; spletna stran CIPRE: <http://www.cipra.org> (de/it/fr/sl)

Protest ob otvoritvi cestnega predora pod Somportom v Pirenejih

17. januarja sta francoski in španski prometni minister v prisotnosti evropske komisarke za promet otvorila cestni predor pod Somportom, ki povezuje Francijo in Španijo. Stroški gradnje skorajda devet kilometrov dolgega predora so znašali 255 milijonov evrov. Ocenjujejo, da bo predor dnevno prevozilo približno 1400 vozil, od tega 250 tovornih. Med otvoritvijo so na obeh straneh predora svoj protest izrazili okoljevarstveniki, ki so prepričani, da bi sredstva, namenjena za izgradnjo predora, lahko bolje porabili, recimo za modernizacijo železniške proge med francoskim Pauom in špansko Zaragozo ali pa za obnovo železniškega predora pod Somportom, ki je zaprt že trideset let.

Vir: Le Monde, 17. 1. 2003

Letni program projekta za gorski gozd

Izšel je program projekta za gorski gozd za leto 2003. Pri projektu lahko sodelujejo prostovoljci, ki želijo priskočiti na pomoč pri vsakdanjih gozdarskih delih ter se tako поблиže spoznati z gorskim gozdom in dejavno prispevati k njihovi ohranitvi. V okviru projekta je predvidenih več kot 55 delovnih akcij v alpskih in srednjegorskih regijah Švice, Avstrije in Nemčije. Projektnih tednov se lahko udeležijo prostovoljci, stari od 18 do 88 let, poznavanje gozdarske stroke ni nujno. Udeležba je brezplačna, za prihod v kraj, kjer bo potekal program, morajo udeleženci poskrbeti sami.

Več informacij in prijava na spletnem naslovu: <http://www.bergwaldprojekt.ch> (de/en).

Prireditve

Razprava: "Promet se krepi, politika molči". Bressanone/Brixen (Italija), 24. 1. 2003. Organizira: Referat za okolje pri organizaciji Südtiroler Schützenbund. Nadaljnje informacije na spletnem naslovu: <http://www.schuetzen.com> (de)

Mednarodna konferenca: „Environmental Future of Aquatic Ecosystems“. Zürich (Švica), 23.-27. 3. 2003. Organizirata: Švicarski zvezni inštitut za okoljske znanosti in tehnologijo (EAWAG) in The Foundation for Environmental Conservation. Nadaljnje informacije na spletnih naslovih: <http://www.ncl.ac.uk/icef/home.htm> (en), <http://www.icef.eawag.ch> (en). Nekatere od tem: problematika tekočih voda, podtalnice, lok.

Forum za tehnologijo, gospodarstvo in kulturo: "Journées de l'alpage 2003" (Dnevi planin 2003). Mégève (Francija), 25.-27. 4. 2003. Organizira: Société d'Economie Alpestre de la Haute-Savoie, Mégève Tourisme. Nadaljnje informacije na spletnem naslovu: <http://www.echoalp.com/evenements/evenement1.php> (fr)

Seminar: „Voda kot življenjski eliksir - o globalnih krizah in malih čudežnih svetovih“. Središče Narodnega parka Visoke Ture, 28.-30. 4. 2003. Organizira: Središče narodnega parka BIOS, Vodna šola NP Visoke Ture. Nadaljnje informacije na spletnem naslovu: http://bios.mallnitz.at/newsdetail.php?new_id=321 (de)